

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Naisten edelläkävijärooli maatalouden ja maaseudun kehittämis- ja innovaatiomallissa" (oma-aloitteinen lausunto)

(2012/C 299/06)

Esittelijä: **Daniela RONDINELLI**

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea päätti 19. tammikuuta 2012 työjärjestyksensä 29 artiklan 2 kohdan nojalla laatia oma-aloitteisen lausunnon aiheesta

Naisten edelläkävijärooli maatalouden ja maaseudun kehittämis- ja innovaatiomallissa.

Asian valmistelusta vastannut "maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö" -erityisjaosto antoi lausuntonsa 26. kesäkuuta 2012.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 11.–12. heinäkuuta 2012 pitämässään 482. täysistunnossa (heinäkuun 12. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 204 ääntä puolesta ja 5 vastaan 3:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Maatalousalueilla ja maaseuduilla työskentelevien ja/tai yrittäjien toimivien naisten potentiaalia on analysoitava, kartoitettava ja edistettävä kaikissa EU:n politiikoissa, eikä sitä tule laiminlyödä tietyillä politiikanaloilla. Tämä on välttämätön perusta, jotta naiset voivat olla kehityksen ja innovoinnin toimijoita ja auttaa koko sektoria pääsemään ulos kriisistä.

1.2 Kaikessa EU:n lainsäädännössä ja kaikissa EU:n ohjelmissa on varmistettava yhtäläinen kohtelu ja yhtäläiset mahdollisuudet sekä naisten asemaa edistävät toimet ottamalla sukupuolten tasa-arvo tehokkaasti huomioon, yksinkertaistamalla resurssien hyödyntämismenettelyjä ja seuraamalla säännöllisesti tuloksia.

1.3 Naiset on otettava mukaan alan kehittämissuunnitelmiin paikallis- ja aluetasolla. Tämä edellyttää, että heillä on mahdollisuus osallistua sekä tuoda esiin tarpeita, kokemuksia ja suunnitelmia (valmiuksien parantaminen).

1.4 Korkeakoulujen ja tutkimuskeskusten on asianomaisten naisten kanssa tapahtuvassa vuorovaikutuksessa analysoitava mahdollisuuksia ja tarpeita, asetettava käyttöön koulutusta ja teknologiaa naisten johtamien yritysten kehittämiseksi sekä parannettava maatalouden parissa työskentelevien naisten työ- ja elinolojen laatua.

1.5 TVT⁽¹⁾ on keskeisessä asemassa kehitettäessä ja parannettaessa naisten maataloustoimintaa edellyttäen, että se on tehokasta, hyvin saatavilla alueella ja kohtuuhintaista (laajakaista). Näin voidaan myös luoda työtä tieto- ja viestintätekniikan ammattilaisille.

1.6 Toimivan tieto- ja viestintätekniikan helpottama naisverkostojen perustaminen luo yhteyksiä, tukee osallistumista sekä edistää suhteita ja hyvien käytänteiden vaihtoa EU:n, ehdokasmaiden ja kolmansien maiden naisten kesken, mistä on etua kansainväliselle yhteistyölle ja kaupalle.

(¹) Tieto- ja viestintätekniikka.

1.7 Koulutus on suunnattava asianomaisten naisten tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaisesti. Naiset voivat itse vastata tiedon levittämisestä innovatiivisin keinoin (keskustelu- ja itseopiskeluryhmät, sanomalehtiartikkelit, tiedotustilaisuudet oppilaitoksissa jne.).

1.8 Jotta naiset voivat järjestäytyä ja osallistua sekä kehittää näin potentiaaliaan, tarvitaan tehokkaita, saatavilla olevia ja joustavia palveluja, joiden avulla naiset vapautuvat huolenpito-velvollisuuksista. Tämä koskee terveydenhoitoa, kuljetuksia, luottoja, jakelua, markkinointia sekä vanhuksista ja lapsista huolehtimista mutta myös sosiaaliturvan eri aloja, jotta varmistetaan suoja niille naisille, jotka eivät kuulu sen piiriin. Myös tässä tapauksessa luodaan samalla työpaikkoja asianomaisiin palveluihin.

1.9 Kaikkien EU:n jäsenvaltioiden olisi edistettävä avustavien puolisoitten lakisääteistä tunnustamista sosiaaliturvan ja terveyden suojelun varmistamiseksi. EU:n tasolla olisi määriteltävä lainsäädäntökehys yhteistä yrittäjänä toimimista varten laatimalla esimerkiksi säännöstö maataloudessa ja maaseudulla työskenteleviä naisia varten.

1.10 Naiset voivat antaa panoksensa maatalouden ja alueen kestävään kehitykseen, jos heillä on käytettävissään tarvittava tieto ja teknologia (vihreä teknologia, resurssien tehokas hallinnointi ja käyttö, puhtaan energian tuotanto). Tällaisten innovatiivisten ja kestäväpohjaisten yritysten käynnistämistä varten on luotava nopeutettu menettely, jotta resurssit ovat käytettävissä yksinkertaistetulla tavalla (etenkin YMP:n toisessa pilarissa).

1.11 Naiset voivat elvyttää käsiteollisuutta sekä laadukkaita perinteisiä ja luonnonmukaisia tuotteita myös toimimalla entistä tiiviimmässä tuottajien ja kuluttajien välisessä vuorovaikutuksessa, jota on tutkittava ja hyödynnettävä (kuten lyhyissä tuotantoketjuissa).

1.12 YMP:n uudistuksella ja maaseudun kehittämispolitiikoilla on edistettävä naisten työtä ja toimintaa erityisesti naisille suunnatuin temaattisin ohjelmin (toinen pilari).

1.13 Jäsenvaltiot, alueet, paikallisviranomaiset ja työmarkkinaosapuolet ovat osaltaan vastuussa maatalousalueilla ja maaseudulla asuvien naisten potentiaalın edistämisestä varmistamalla oikeudelliset perusedellytykset ja huolehtimalla sellaisten asianmukaisten oikeudellisten puitteiden täytäntöönpanosta, joilla taataan tasa-arvoperiaatteen ja sukupuolten edustavuuden toteutuminen myös näiden tahojen sisäisissä rakenteissa. Eräiden jäsenvaltioiden myönteisten esimerkkien olisi kannustettava siihen, että naiset – kuten myös Euroopan parlamentti vaatii – olisivat asianmukaisesti edustettuina kaikissa poliittisissa, taloudellisissa ja sosiaalisissa maatalousalan ja maaseutualueiden elimissä.

2. Hyödynnettävä potentiaali

2.1 Naisten potentiaalia maataloudessa ja maaseudulla on aliarvioitu: vuoden 2010 YMP-raportissa ⁽²⁾ viitataan naiseen vain Eurostatin tilastojen kautta, ja maaseudun kehitystä käsittelevässä vuoden 2010 raportissa mainitaan ohimennen erot työvoima-asteessa (miehet 76 prosenttia ja naiset 62 prosenttia ⁽³⁾). Myös neuvoston 20. helmikuuta 2006 tekemässä päätöksessä maaseudun kehittämistä koskevista yhteisön strategisista suuntaviivoista ⁽⁴⁾ naiset mainitaan vain, kun on kyse tarpeesta edistää heidän työssäkäyntiään.

2.2 Euroopan parlamentti luettelee kuitenkin naisten asemasta maataloudessa ja maaseudulla vuonna 2011 antamassaan päätöslauselmassa ⁽⁵⁾ tarkasti keskeisiä naisten kohtaamia ongelmia ja esittää eräitä strategisia väyliä naisten tukemiseksi sosiaalisessa ja taloudellisessa toimintaympäristössään. ETSK suhtautuu myönteisesti Euroopan parlamentin analyysiin ja on samaa mieltä sen päätelmistä. Komitea haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota myös useisiin antamiinsa lausuntoihin ⁽⁶⁾.

2.3 Komitea on tyytyväinen komission ehdotukseen asetukseksi ja rakennerahastoja koskeviin yleisiin säännöksiin sekä ehdotettuun asetukseen liittyviin komission yksiköiden työasiakirjoihin ⁽⁷⁾, samoin kuin tiedonantoon eurooppalaisesta innovaatiokumppanuudesta maataloudessa ⁽⁸⁾. Kyseiset asiakirjat sisältävät mielenkiintoisia seikkoja, jotka antavat aihetta toivoa, että toimielimet kiinnittävät nykyistä enemmän huomiota sukupuolten tasa-arvoon. Komitea toivoo, että niitä seuraavat neuvoston asianmukaiset päätökset.

2.4 ETSK antaa erityisesti tunnustusta eri jäsenvaltioissa toimiville maatalousalan naisten organisaatioille ja vastaaville

verkostoille. Jotkut niistä ovat itsenäisiä, toiset toimivat osana viljelijäjärjestöjä. Myös eräät maaseudun nuorten organisaatiot toimivat aktiivisesti sukupuolten tasa-arvon puolesta. Näin monet naiset voivat pätevyitä ja motivoitua osallistumaan yhä enemmän yritystoimintaan sekä yhteiskunnalliseen, ammatilliseen ja poliittiseen toimintaan. Heidän ansiokseen on myös luettava suuri osa tähänastisista edistysaskeleista esimerkiksi viljelijäperheiden sosiaaliturvassa. Eräissä viljelijäorganisaatioissa – joissa miehet ovat tähän asti olleet johdossa – naiset vaikuttavat nykyisin huomattavan aktiivisesti. ⁽⁹⁾ Tällaisten esimerkkien olisi oltava esikuvina kaikille jäsenvaltioille.

2.5 Käsillä olevan lausunnon tarkoituksena on edellä mainittujen asiakirjojen ohella kartoittaa kriteereitä ja toimia, jotka voivat auttaa naisia hyödyntämään potentiaaliansa työntekijöinä ja yrittäjinä sekä edistämään innovoivan roolin avulla kestävää kehitystä ja laadukkaita työpaikkoja. Maataloudessa ja maaseudulla yrittäjinä ja työntekijöinä toimivien naisten potentiaalın ja tarpeiden entistä parempi kartoittaminen saattaa parantaa tuotantoa ja sen laatua, auttaa kehittämään strategista näkökulmaa, edistää monipuolisuutta sekä yhtenäistää YMP:tä, maaseudun kehittämissä politiikkoja sekä alueellisen koheesion politiikkoja.

3. Tietoja ja viitekohtia

3.1 YMP:n perättäiset uudistukset ovat tehneet epäselviksi maatalouden, maaseudun talouden sekä alueen hallinnoinnin/hyödyntämisen käsitteiden rajat. Tämän vuoksi kenttä, jossa naisten kohtaamia ongelmia on analysoitu, on laajentunut ⁽¹⁰⁾. Lisäksi tarvitaan entistä enemmän tarkkoja, eriteltyjä ja laadullisia tietoja, jotta voidaan syventää Eurostatin jo tekemää työtä. Euroopan parlamentin vuonna 2011 antamassa päätöslauselmassa todetaan, että maatalouden parissa työskentelee säännöllisesti 26,7 miljoonaa ihmistä, joista 42 prosenttia (11,2 miljoonaa) on naisia. Tämä kattaa kaiken maatalouteen ja maaseutuun liittyvän toiminnan, joka työllistää ihmisiä jollain tavalla (tällainen työ ei kuitenkaan usein ole ainoa työ tai pääasiallinen työ). Eurostat sen sijaan mittaa maataloustyötä vuosityöyksiköiden (VTY) perusteella, mikä alentaa maatalousalalla missä tahansa asemassa työskentelevien naisten ja miesten kokonaismäärää 11,1 miljoonaan vuonna 2010 (maa- ja metsätalous, kalastus ja metsästyks) ja näin ollen työssä olevien naisten kokonaismäärää noin 4,7 miljoonaan ⁽¹¹⁾.

3.2 Tämä viittaus tilastolliseen menetelmään osoittaa, ettei ongelma liity kyseessä oleviin määriin vaan maatalouden ja maaseudun strategiseen luonteeseen, sillä ne ovat vuorovaikutuksessa kaupunki- ja esikaupunkialueiden sekä niiden (ympäristöön liittyvän ja sosiaalisen) kestävä kehityksen kanssa. Naisten asemaa maataloudessa ja maaseutualueilla tarkastellaan tämän vuoksi kahdesta näkökulmasta: Euroopan maatalouden tuotantostandardien korkea taso sekä naisten potentiaali, jota voidaan

⁽²⁾ *Agriculture in the EU – Statistical and Economic Information 2010*, maaliskuu 2011.

⁽³⁾ Kyseisen raportin s. 146, taulukko 3.5.1.4.

⁽⁴⁾ Neuvoston päätös 2006/144/EY, 20. helmikuuta 2006, maaseudun kehittämistä koskevista yhteisön strategisista suuntaviivoista (ohjelmakausi 2007–2013), EUVL L 55, 25.2.2006, s. 20.

⁽⁵⁾ P7_TA(2011)0122.

⁽⁶⁾ Mainittakoon muun muassa seuraavat lausunnot: CESE, EUVL C 256, 27.1.2007, s. 144–149; CESE, EUVL C 317, 23.12.2009, s. 49; CESE, EUVL C 347, 18.12.2010, s. 41; CESE, EUVL C 376, 22.12.2011; CESE, EUVL C 143, 22.5.2012, s. 35–39; CESE, EUVL C 191, 29.6.2012, s. 116–129.

⁽⁷⁾ COM(2011) 615 final/2 ja Staff Working Document 61 final, osa 1 ja 2.

⁽⁸⁾ COM(2012) 79 final.

⁽⁹⁾ Esimerkiksi Ruotsin maataloustuottajajärjestön (LRF) puheenjohtaja on aktiivisena viljelijänä toimiva nainen

⁽¹⁰⁾ Euroopan pinta-alasta 92 prosenttia katsotaan maaseuduksi, maaseudulla asuu noin 56 prosenttia väestöstä, ja maaseutu tuottaa 45 prosenttia EU:n lisäarvosta (tiedot kohdassa 2.1 mainitusta neuvoston päätöksestä).

⁽¹¹⁾ Komissio laatii parhaillaan aiheesta joukkoa kertomuksia ja tutkimuksia. ETSK toivoo, että ne sisältävät vieläkin tarkempia laadullisia ja eriteltyjä tietoja.

hyödyntää rajallisin mutta tehokkaasti ja kohdennetusti käytäytin resurssein. Lisäksi on muistettava, että voimakas kriisivaihe jatkuu edelleen ja että tämä aiheuttaa vaikeuksia – mutta myös luo mahdollisuuksia – maatalous- ja maaseutualueilla asuville ja työskenteleville naisille.

4. Maatalous, maaseudun talous ja kriisin vaikutukset

4.1 Tuoreet tiedot maatalouden ja maaseudun tilanteesta osoittavat, että kulutuksen ja viennin laskusta johtuvan tuotannon ja työllisyyden alenemisen jälkeen ala on jälleen kasvussa ja tulot lisääntymässä. Etenkin sisämarkkinat ovat osoittaneet arvostavansa laatua ja kestävä kehitystä. Kuluttajat esimerkiksi suosivat yhä enemmän paikallistuotteita ("kilometritön" jakelu tai lyhyt tuotantoketju ⁽¹²⁾) ja luonnonmukaisia tuotteita.

4.2 Työllisyyden osalta maataloudessa menetettiin vuosina 2007–2008 noin 900 000 työpaikkaa, ja vuosina 2008–2009 menetyksensä 200 000 vuosityöyksikköä ⁽¹³⁾. Työllisyyden alenemissuuntaus saattaa näin ollen pysähtyä tasolle, joka heijastaa yritysten rationalisoinnista johtuvaa työntekijöiden määrän luonnollista alenemistä sekä kouluttamattomien työntekijöiden määrän vähenemistä ja koulutettujen työntekijöiden määrän lisääntymistä.

4.3 Huolimatta näistä myönteisistä tekijöistä kriisi ei ole vielä ohi eikä naisten asema ole parantunut. Maataloustuotannossa käytetään edelleen huomattavasti epävirallista naistyövoimaa, ja naiset ovat huomattavan epädullisessa asemassa sekä kokopäivätyön osalta (26 prosenttia naisista ja 52 prosenttia miehistä on kokopäivätyössä) että osa-aikatyön osalta (9,7 prosenttia miehistä ja 11,8 prosenttia naisista on osa-aikatyössä) ⁽¹⁴⁾. Näiden lukujen lisäksi kausityö (jonka piiriin kuuluu valtava prosenttiosuus työntekijöistä verrattuna pysyvästi työllistyneiden alhaiseen prosenttiosuuteen) sekä epävirallinen ja laitton työ on yleinen ja näkymätön ongelma, jonka laajuutta ei kyetä määrittelemään. Ongelmaan olisi puututtava tukemalla siirtymistä laittomasta työnteosta lailliseen ja vakiinnuttamalla mahdollisuuksien mukaan naisten työpaikat.

4.3.1 Sekä unionin jäsenvaltioista että kolmansista maista kotoisin olevien maahanmuuttajanaisten asema on hyvin huolestuttava. Heiltä puuttuvat usein perusluonteisimmat oikeudet, mikä tarkoittaa myöhästynyttä palkan maksua tai perustelemattomia ja perusteettomia palkan vähennyksiä. Tilanne on heikentynyt kriisiin alettua, eikä sitä voida perustella pienten maatalous- ja jalostusyritysten luotonsaantivaikeuksilla. Monissa tapauksissa naistyöntekijöiden on ollut pakko palata kotimaahansa ilman palkkaa tai he ovat joutuneet sellaisten hyväksikäyttäjien, rikollisten ja ihmiskaupan harjoittajien kohteeksi, joita ei valitettavasti eräissä EU:n jäsenvaltioissa vielä voida asettaa syytteeseen.

⁽¹²⁾ Mainittakoon konferenssi *Local Agriculture and Short Food Supply Chains* (Bryssel, 20. huhtikuuta 2012).

⁽¹³⁾ Eurostatin tiedot.

⁽¹⁴⁾ Vuoden 2012 YMP-kertomus, taulukko 3.5.1.4 (http://ec.europa.eu/agriculture/agrista/2010/table_en/index.htm).

4.3.2 Maatalousyritykset sijaitsevat hajallaan ja monet niistä ovat pieniä, joten saattaa olla vaikea tarkastaa, ovatko työsuhteet asianmukaisia. Paikallishallintojen yhteistyössä työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa toteuttama huolellinen hallinnointi voi olla lähtökohtana torjuttamassa epäkohtia ja laittomuuksia sekä varmistettaessa oikeudet ja suoja kaikille.

5. Naisten elin- ja työolojen parantaminen maatalous- ja maaseutualueilla ...

5.1 Maataloustuotannon laatu-ullottuvuus on tärkeä tekijä naisten työskentelyssä, olivatpa he sitten tuottajia, avustavia puolisoita tai kuluttajia tai perinteiden, luovuuden ja alkuperäisten tapojen siirtäjiä. Tämän aseman hyödyntämiseksi tarvitaan yhteisiä paikallistason päätöksiä.

5.2 Tutkimuskeskusten ja korkeakoulujen on osallistuttava edistyneiden tuotantotekniikoiden kehittämiseen ja soveltamiseen, tutkimukseen, ammatinvalinnanohjaukseen ja koulutukseen olemalla vuorovaikutuksessa maatalous- ja maaseutualueiden kanssa. Tutkimuksissa on otettava huomioon naisten tarpeet ja analysoitava heidän potentiaaliaan.

5.3 Usein katsotaan, että kaikki laadun parantamiseen ja kilpailukyvyyn edistämiseen liittyvät ongelmat voidaan ratkaista järjestämällä jonkintyyppistä koulutusta. Tämä saattaa johtaa koulutustarjonnan määrän lisääntymiseen laadukkaan ja kohdennetun koulutuksen sijaan, eikä tällainen koulutus useinkaan vastaa elinkeinoelämän eikä asianomaisten yhteiskunnallisten toimijoiden konkreettisia tarpeita eikä yhteisesti sovittuja kestävä kehityksen strategioita. Maatalous ja maaseutu tarvitsevat kasvaakseen asianmukaisesti valmistuneita naispuolisia työntekijöitä ja yrittäjiä, mutta pelkästään koulutuksella ei voida välittömästi parantaa työn, toiminnan ja elämän laatua, jos rakenteet ja palvelut puuttuvat ja jollei luoda kestäväpohjaisia ja laadukkaita työpaikkoja.

6. ... edellyttää tarpeiden ja potentiaalın analysointia paikallistasolla

6.1 Minkä tahansa koulutuksen, palvelujen tarjonnan tai rationalisoinnin on perustuttava maatalous- ja maaseutualueilla asuvien ja työskentelevien naisten konkreettisten olosuhteiden ja resurssien analyysiin. Tämä edellyttää alueen ja sen asukkaiden potentiaalın ja odotusten huolellista analyysia, ja asianomaisten naisten on osallistuttava aktiivisesti sen laatimiseen. Osallistuminen on prosessi, jossa jäsenvaltio-, alue- ja paikallistason viranomaiset mutta myös yhteiskunnallis-ammattilliset organisaatiot kantavat vastuunsa. Alueen koko potentiaalia voidaan parantaa hyödyntämällä alueella asuvien naisten potentiaalia. Kohdennetut ja tehokkaat ohjelmat innovoinnin, yrittäjyyden ja naisten työssäkäynnin edistämiseksi voivat luoda työpaikkoja (etenkin nuorille), jarruttaa maaltamuuttoa ja toisinaan jopa kääntää sen suuntaa.

6.1.1 Korkeakoulujen ja alueiden on oltava keskenään vuorovaikutuksessa tätä potentiaalia analysoitaessa: tutkimuskeskukset on otettava mukaan kehitysuunnitelmien laatimiseen ja arviointiin. Tämä edellyttää, että on varmistettava korkeakoulujen

ja naisten tehokkaat yhteydet edistyneen ja saatavilla olevan tieto- ja viestintätekniikan avulla, jotta voidaan toteuttaa tarkkoja tutkimuksia ja testata niitä ruohonjuuritasolla ⁽¹⁵⁾.

6.1.2 Aluekehityssuunnitelmiin olisi sisällyttävä naispuolisille työntekijöille, avustaville puolisoille ja yrittäjille suunnattuja erityisiä koulutustoimia, joissa hyödynnetään heidän kykyään mukautua, innovoida ja siirtää tietoja ja käytänteitä. Koulutuksen saaneita naisia olisi kannustettava siirtämään tietoaan muille naisille virallisten (osuuskunnat, paikallisviranomaisten päätöksentekoon osallistuvat elimet, maaseudun kehittämisen toimintaryhmät jne.) ja epävirallisten (keskustelu- ja itseopiskeluryhmät, tilaisuudet oppilaitoksissa, radio- ja TV-lähetykset, sanomalehtiartikkelit, yhteiskunnalliset yritykset jne.) välineiden kautta. Tarvittavat kannustimet eivät muodostu pelkästään taloudellisesta tuesta vaan myös naisten ajan vapauttamisesta tarjoamalla apua ja hyviä paikallisia palveluja (palkallinen loma, lastenhoitopalvelut, tehokkaat ja ilmaiset kuljetukset ⁽¹⁶⁾), sijaiset hoivatyötä varten, maaseutupaivätkodit jne.).

6.2 Tehokas, nopea (laajakaista) ja kohtuuhintainen internetin tarjonta on edellytys, kun ajatellaan, että eräissä EU:n jäsenvaltioissa alle 60 prosentilla kotitalouksista on internetyhteys. Tieto- ja viestintätekniikan nykyistä laajempi käyttö saattaa helpottaa myös etäoppimista ja maantieteellisesti kaukaisten alueiden välisiä yhteyksiä sekä kannustaa viestimään muiden maiden maatalous- ja maaseutualueiden naisten kanssa ja edistää näin kiinnostusta opiskella kieliä ja vaihtaa kokemuksia.

6.2.1 Tieto- ja viestintätekniikka edistää myös naispuolisten yrittäjien, avustavien puolisoitten ja työntekijöiden verkostojen luomista. EU:n ulkopuolelta tulleiden maahanmuuttajien kannustamina he voivat olla yhteydessä ja tehdä yhteistyötä myös ehdokasmaiden ja kolmansien maiden naisten kanssa. Tämä saattaa johtaa hedelmälliseen kokemusten vaihtoon, kehitysyhteistyön paranemiseen ja kaupan integraation edistymiseen sekä auttaa ratkaisemaan ruokaturvan maailmanlaajuiset haasteet.

6.3 Naisten terveys maatalous- ja maaseutualueilla on ensisijaisen tärkeää. Tehokkailla terveyspalveluilla – mukaan luettuina etälääketiede ja etädiagnostiikka – sekä laadukkailla lääkinällisillä laitteilla on valvottava työterveyttä ja -turvallisuutta sekä ammattitaitoja työpaikoilla, mikä voi myös luoda työpaikkoja erikoistuneelle henkilöstölle. Kyseisten (etenkin lisääntymisterveyteen ja gynekologisiin tarkastuksiin liittyvien) palvelujen olisi oltava ilmaisia. Joka tapauksessa maksut tulisi aina mukauttaa tuloihin ja perhetilanteeseen. Keskeinen näkökohta on iäkkäiden naisten määrä: eräissä maatalous- ja maaseutuvaltaisissa maissa naisten elinajanodote on paljon korkeampi kuin miesten, minkä

⁽¹⁵⁾ Monilla laajoilla maatalous- ja maaseutualueilla ei ole korkeakouluja eikä tutkimuslaitoksia. On mielenkiintoista panna merkille päätös perustaa Uumajan yliopisto (Ruotsissa) heikosti kehittyneelle maaseutualueelle, joka on kuitenkin elpynyt, kun tutkimuskeskus on aloittanut täysimääräisen toimintansa.

⁽¹⁶⁾ Alaviiteessä 7 jo mainitun komission työasiakirjan 2 osassa todetaan, että naiset käyttävät miehiä enemmän julkisia liikennevälineitä.

vuoksi yli 60-vuotiaista enemmistö on naisia ⁽¹⁷⁾. Nämä naiset tarvitsevat terveys-, sairaanhoito- ja tukipalveluja myös siksi, ettei nuorempien naisten tarvitsisi huolehtia ylimääräisistä perhevelvoitteista.

6.4 Avustavien puolisoitten asema vaihtelee maittain edelleen hyvin paljon. Heitä ei tunnusteta virallisesti työntekijöiksi, vaikka he tekevät paljon työtä alalla, eivätkä terveydenhuolto- palvelut tai eläke-edut ole tietyissä jäsenvaltioissa edelleenkaan heidän ulottuvillaan (muutoin kuin yleisesti sosiaaliturvan kautta). Suojan varmistamiseksi kyseisille naisille on luotava välineitä, esimerkiksi työmarkkinaosapuolten tai paikallis- ja alueviranomaisten edistämää erityisiä eläkerahastoja. Olisi myös määriteltävä lainsäädäntökehys yhteistä yrittäjänä toimimista varten, esimerkiksi maataloudessa ja maaseudulla toimiviin naisiin sovellettavan eurooppalaisen säännösten yhteydessä.

6.5 Naiset ovat avaintoimijoita energian rationaalisessa käytössä ja jätehuollossa, sillä he huolehtivat kotitalouksista. Jätteiden lajittelu sekä asianmukaiset rakenteet jätteiden kompostointia ja käsittelyä varten (biomassa) voidaan liittää energiansäästötavoitteisiin ja energian suhteen omavaraisen maatalous- ja luonnonmukaisen tuotannon suotuisiin kiertoihin. Olisi helpotettava uusien vihreiden tuotantoteknologioiden saatavuutta ja resurssien tehokasta hyödyntämistä tarjoamalla naisten johtamille maatiloille ja yrityksille erityiskannustimia.

6.6 Monissa maissa on naisryhmien käynnistämien aloitteiden ansiosta saatu myönteisiä kokemuksia etenkin osuuskuntamuotoisesta maatilamatkailusta, jota naiset ovat hallinnoineet erinomaisin tuloksin. Koska tämäntyyppistä matkailua kohtaan tunnetaan yhä enemmän kiinnostusta, olisi perustettava alan yritysten verkosto ja jaettava parhaita käytänteitä.

6.7 Kestävän kehityksen ja (usein pienillä tiloilla tapahtuvan) naisten toiminnan edistämiseksi jakelualan on oltava laadukas, toimiva ja joustava: paikalliset jakeluosuuskunnat voisivat edullisesti helpottaa laadukkaiden paikallistuotteiden myyntiä koh- tuuhinnoin. Kyseisten tuotteiden edistämiseksi järjestetyt erityis- tapahtumat ovat myös osoittautuneet hyödyllisiksi.

6.8 On tärkeää edistää katoamassa olevia käsiteollisuustuotteita ja alueelle tyypillisiä tuotteita. Kohdennetut tiedotus- ja markkinointitoimet saattavat auttaa säilyttämään tai luomaan toimintaa ja työpaikkoja, jotta estetään maaltamuuttoa ja laadun heikkenemistä massatuotannon johdosta. Tarvitaan asianmukaisten

⁽¹⁷⁾ Liettuaissa naiset elävät keskimäärin 11 vuotta, Latviassa 10 vuotta, Puolassa, Romaniassa ja Slovakiassa 8 vuotta sekä Bulgariassa, Tšekin tasavallassa, Portugalissa, Sloveniassa ja Espanjassa 7 vuotta miehiä pidempään.

palvelujen ja teknologioiden sekä maatalous- ja maaseutualueet taajamien markkinoihin yhdistävien kuljetusten tehokasta vuoroaikutusta ⁽¹⁸⁾.

6.9 Maatalous- ja käsiteollisuusyritysten ja -osuuskuntien perustamisen helpottamiseksi on parannettava luotonsaantia antamalla entistä enemmän vastuuta perinteisille pankeille (etenkin paikallisille maatalous- ja säästöpankeille) mutta myös edistämällä ensisijaisesti naisille suunnattuja mikroluotto-ohjelmia.

7. EU:n politiikan ja kansalaisyhteiskunnan osallistuminen

7.1 Odoteltaessa rakennerahastoja koskevia yleisiä säännöksiä käsittelevän ehdotetun asetuksen hyväksymistä ⁽¹⁹⁾ on muistettava, että Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaa käsittelevässä asetuksessa korostetaan tarvetta käyttää rahaston varoja naisten ja miesten tasa-arvon edistämiseen ja että siinä säädetään tiedotuksesta ja tähän tavoitteeseen pyrkivien elinten osallistumisesta ⁽²⁰⁾. Uutta yleistä asetusta voitaisiin vahvistaa ottamalla käyttöön nopeutettu toiminta niitä naisia varten, jotka perustavat innovatiivisia ja kestävä kehityksen mukaisia maatalous- ja maaseutualueen tai käsiteollisuusalan yrityksiä. Näin annettaisiin kyseisen asetuksen 6 artiklassa mainituille, kumppanuuteen osallistuville kansalaisyhteiskunnan organisaatioille enemmän painoarvoa ja vahvistettaisiin niiden aloitekykyä.

7.2 ETSK on rahastoja koskevan yleisen asetusehdotuksen osalta – josta ETSK on jo antanut lausunnon ⁽²¹⁾ – hyvin huolissaan vaikutuksista, joita makrotaloudellisilla ehdoilla (21 artikla) saattaa olla hankkeisiin, joihin sisältyy naisille suunnattuja aloitteita. ETSK kehottaa välttämään erityissäännösten avulla heikoimpien yhteiskunnallisten toimijoiden, muun muassa naisten, tilanteen hankaloittamista suoraan tai epäsuorasti.

7.3 ETSK toivoo, että edellä mainittujen ehdotusten toteuttamisen lisäksi komissio reagoisi nopeammin naisten muuttuviin oloihin ja tarpeisiin sekä ennen kaikkea varmistaisi, etteivät nais-

ten asemaa maatalous- ja maaseutualueilla edistävät ohjelmat ole sisällöltään ja lähestymistavaltaan liian jäykkä.

7.4 Naisten entistä vahvempi ja parempi osallistuminen maatalouden ja maaseudun kehittämiseen olisi sisällytettävä järjestelmällisesti myös unionin tutkimus- ja kehittämisohjelmiin, koulutusohjelmiin (muun muassa Euroopan sosiaalirahasto) ja työntekijöiden liikkuvuusohjelmiin sekä luonnollisesti taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen koheesiopolitiikan toteuttamiseen.

7.5 Toisen pilarin toteuttamiseen liittyvät säännökset, ohjelmat ja hankkeet olisi tarkistettava säännöllisesti YMP:n seurantaaprosessin yhteydessä, jotta varmistetaan, että niillä voidaan tehokkaasti edistää yhtäläisiä mahdollisuuksia ja että käytetyt varat on kohdennettu asianmukaisesti.

7.6 On laadittava myös temaattisia alaohjelmia naisia varten maaseudun kehittämissäntöiden alalla sekä hyödynnettävä ja levitettävä asianmukaisesti Leader-ohjelmasta saatuja kokemuksia.

7.7 Jotta kehitetään ohjelmia, joissa asetetaan etusijalle naisten potentiaalin hyödyntäminen, alueen on – fyysisestä, hallinnollisesta ja sosiologisesta näkökulmasta – oltava ensisijainen toimija osallistavassa prosessissa. Työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden on kannettava vastuunsa valinnoista ja niiden täytäntöönpanosta. Tätä varten niiden on osoitettava, että ne kykenevät tuomaan naisten tarpeet esiin konkreettisesti ja tehokkaasti, integroimaan naiset organisaatiohinsa kaikille tasoille sekä huolehtimaan naisten valmiuksien parantamisesta.

7.7.1 ETSK kehottaa kaikkia komiteassa edustettuina olevia organisaatioita kiinnittämään vahvasti huomiota maatalous- ja maaseutualueilla työskenteleviin ja asuviin naisiin, tuomaan esiin heidän tarpeensa ja tavoitteensa sekä ottamaan heidät järjestelmällisesti mukaan erilaisiin horisontaalisiin ja vertikaalisiin kumppanuusrakenteisiin.

Bryssel 12. heinäkuuta 2012

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*
Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ Käsiteollisuuden asemaa maaseudulla on tarkasteltu lausunnossa CESE, EUVL C 143, 22.5.2012, s. 35–39.

⁽¹⁹⁾ COM(2011) 615 final/2.

⁽²⁰⁾ Ks. neuvoston asetus (EY) N:o 1698/2005, 20. syyskuuta 2005 (EUVL L 277, 21.10.2005, s. 1–40), 6 artiklan 1 kohdan c alakohta; 62 artiklan 1 kohdan b alakohta; 76 artiklan 2 kohdan a alakohta.

⁽²¹⁾ CESE, EUVL C 191, 29.6.2012, s. 30–37, etenkin kohta 3.3.3